

PSIHOLOGIJA

I. CILJ I ZADAĆE

Temeljni je cilj izborne nastave iz psihologije taj da učenici prošire spoznaje iz psihologije, da im se omogući bolje razumijevanje ponašanja i postupaka ljudi s kojima se susreću u svakodnevnom životu i da bolje razumiju sami sebe, svoje osobne probleme i teškoće. Obradom nastavnih sadržaja treba ostvariti aktivan i stvaralački odnos učenika prema stečenim znanjima, radi poticanja prihvatljivih oblika ponašanja važnih za intelektualni, emocionalni i socijalni razvoj te sustavno prenositi učenicima humanistički pogled na svijet i društvo.

PROGRAM A

PRIMIJEJENA PSIHOLOGIJA

II. NASTAVNA GRAĐA

- Uvod (pregled gradiva, udžbenika i načina rada)
- Odnos opće i primijenjene psihologije

1. SOCIJALNA PSIHOLOGIJA

- Razvoj pojma o sebi
Vježbe,
- Percepcija osobne kompetentnosti
Vježbe,
- Kriza identiteta - Eriksonova teorija ličnosti
Vježbe,
- Lokus kontrole
Vježbe,
- Kako savladati napetost
Vježbe,
- Kako se zauzeti za sebe
Vježbe,
- Metode ispitivanja ličnosti
Vježbe,
- Socijalna zrelost
Vježbe,
- Komunikacija
Vježbe,
- Verbalna komunikacija
Vježbe,
- Neverbalna komunikacija
Vježbe,
- Konflikt i rješavanje konflikta
Vježbe,
- Sistematizacija gradiva,
- Provjera znanja.

2. ZDRAVSTVENA PSIHOLOGIJA

- Psihološka gledišta zdravlja i bolesti
Vježbe,
- Psihički poremećaji - teškoće prilagodavanja, poremećaji ponašanja i ličnosti
Vježbe,

- Psihički poremećaji - neuroza, depresija, shizofrenija, poremećaji psihomotorike, mentalna retardacija
Vježbe,
- Ovisnost o drugoj osobi
Vježbe tretmana ovisnosti o drugim osobama,
- Ovisnost o alkoholu
Vježbe,
- Ovisnost o narkoticima
Vježbe,
- Ovisnost o nikotinu-pušenje
Vježbe,
- Sistematizacija gradiva,
- Provjera znanja.

3. PSIHOLOGIJA LJUBAVI I RODITELJSTVA

- Kako biramo partnera
Vježbe,
- Prilagodba na zajednički život
Vježbe,
- Promjene u obiteljskoj dinamici za vrijeme trudnoće,
- Promjene u obiteljskoj dinamici nakon poroda,
- Abortus
Vježba - rasprava o abortusu,
- Odnos roditelj - dijete
Vježbe,
- Sistematizacija znanja,
- Provjera znanja.

4. PSIHOLOGIJA STVARALAŠTVA I INTELIGENCIJA

- Kako prepoznati stvaralaštvo,
- Stvaralaštvo i socijalna sredina
Vježbe pojedinačnoga stvaralaštva,
Vježbe grupnoga stvaralaštva,
- Memo tehnike - tehnike brzega i točnijeg zapamćivanja
Vježbe memo tehnika,
- Psihologija humora
Vježbe,
- Inteligencija
Vježbe,
- Stvaralačko rješavanje problema i stvaralačko mišljenje
Vježbe,
- Sistematizacija gradiva,
- Provjera znanja.

III. DIDAKTIČKE UPUTE

Predlaže se da se program izvodi u jednoj ili dvije godine. Ako učenici izaberu izborni program psihologije, treba im se prikazati obje inačice. Profesor sam izrađuje izvedbeni program za jednu ili dvije godine, a opseg i dubinu obradbe utvrđuje sam po raspoloživoj satnici. Važno je svaku temu i uvježbati, na što upućuje i prijedlog programa.

LITERATURA

- Anić, N.: Praktikum iz kognitivne i bihevionalne terapije III, Društvo psihologa Hrvatske, Zagreb, 1990.
- Fulgosi, A.: Psihologija ličnosti, Školska knjiga, Zagreb, 1983.
- Gajer-Piacun, D.: Psihički poremećaji djece i omladine, Zagreb, 1985.
- Good, P.E.: U potrazi za srećom, Alinea, Zagreb, 1991.
- Hambly, K.: Kako svladati napetost, Mladinska knjiga, Zagreb, 1991.
- Hauck, P.: Kako se zauzeti za sebe, Mladinska knjiga, Zagreb, 1990.
- Hauck, P.: Govor tijela, Mladinska knjiga, Zagreb, 1990.
- Havelka, M.: Zdravstvena psihologija, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1990.
- Holt, J.: Kako djeca doživljavaju neuspjeh, Zavod za udžbenike, Sarajevo, 1979.
- Kolesarić, V., Krizmanić, M., Petz, B.: Uvod u psihologiju, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1991.
- Ouklender, V.: Prozori u svijet naše djece, Nolit, Beograd, 1988.
- Peale, N.V.: Možeš ako misliš da možeš, Mladinska knjiga, Zagreb, 1991.
- Pečjak, V.: Tehnike za razvoj kreativnog mišljenja, Privatna naklada, Ljubljana, 1989.
- Rainwater, J.: Budite sami sebi terapeut, Nolit, Beograd, 1987.
- Rot, N.: Znakovi i značenja, Nolit, Beograd
- Tadić, N.: Psihijatrija djetinjstva i mladosti, Naučna knjiga, Beograd, 1985.
- Ueckert, H., Kakuska, R., Nagorny, J.: Psihologija u službi čovjeka, Mladost, Zagreb, 1987.
- Wright, M.: Upravljanje samim sobom, Panorama, Zagreb, 1965.
- Časopisi "Revija za psihologiju" (Zagreb);
"Primjenjena psihologija" (Zagreb)

PROGRAM B

II. NASTAVNA GRADA

1. FORENZIČKA PSIHIOLOGIJA 14
- pojam i predmet sudske psihologije,
 - metodologija sudske psihologije,
 - zadaci sudske psihologije,
 - psihologija kriminaliteta i njegova suzbijanja,
 - odnos sudske psihologije sa socijalnom psihologijom,

- razvoj ličnosti, biološka objašnjenja u sudskoj psihologiji,
- motivacija kriminalnoga ponašanja,
- kriminalna gomila i kriminalitet masa,
- psihologija iskaza u sudskom postupku,
- vjerodostojnost iskaza,
- krivičnopravna psihologija.

2. MENTALNA ZAOSTALOST - INTELEKTUALNA DEFECTNOST 15

- defincija mentalne zaostalosti,
- klasifikacija mentalne zaostalosti,
- teratogeni čimbenici,
- prenatalni uzroci mentalne retardacije,
- postnatalni uzroci mentalne retardacije,
- djelomični poremećaji razvoja,
- posjet - "Centru za smještaj mentalno retardirane djece - Stančić".

3. PSIHOPATOLOGIJA - PSIHIJARIJA 14

- opća etiologija i patogeneza psihičkih poremećaja,
- opća psihopatologija,
- opažanje i smetnje opažanja,
- pamćenje i smetnje pamćenja,
- poremećaji i mišljenja,
- inteligencija i njezini poremećaji,
- svijest i poremećaji svijesti,
- afekti i njihovi poremećaji,
- poremećaji volje, psihomotorike i nagona,
- klinička psihologija i uloga kliničkoga psihologa,
- alkoholologija,
- pušenje,
- ovisnost o drogama.

4. PSIHIOLOGIJA U GOSPODARSKOJ PROMIČBI 20

- psihologija potrošača
 - podražaj i reakcija,
 - percepcija rizika,
 - odluka i stavovi,
 - ličnost i potrošačko ponašanje,
 - što zanima potrošača,
 - motivi i motivacija,
 - ispitivanje i mjerenje motiva i stavova,
 - slika proizvoda,
 - "model potrošačkog ponašanja";
- psihologija promičbene poruke
 - prilagodavanje promičbene poruke potrošaču,
 - percipiranje promičbene poruke,
 - razumijevanje promičbene poruke,
 - pamćenje promičbene poruke,
 - "apel oglas",
 - "emocionalni ton" ili "prijenos čuvstava",
 - testiranje uspješnosti oglasa;
- psihologija prodavača i prodaje
 - psihologija prodavača,
 - o kakvom se kupcu radi,
 - za koga kupac kupuje.

Tijekom godine obaviti će se pismena ispitivanja, a za to se planiraju četiri sata.

PROGRAM C

Ciljevi:

Proširiti i produbiti znanja iz psihologije kao temeljne znanosti svih društvenih znanosti i time im olakšati praćenje i razumijevanje povijesti sociologije književnosti i filozofije. Pomoći im pri odabiru studija i budućega zvanja, jer se većina učenika kroz izbornu nastavu usmjerava na studij. Olakšati im odrastanje i formiranje osobnosti budućega intelektualca, koji će djelovati u novima i vrlo složenima društvenim, gospodarskim i psihološkim uvjetima. Odgovoriti im na mnoga pitanja, koja ih zanimaju o vremenu u kojemu žive, a u kojemu su izbila na površinu ponašanja, ideje i ličnosti nevideni na ovim prostorima. Pomoći im u razumijevanju sebe i drugih ljudi da lakše rješavaju probleme u životu i na radnome mjestu, izbjegavaju nepotrebne konflikte i tako svoj i život svoje okoline učine boljim i snošljivijim.

Držimo da će im se na takva pitanja najbolje odgovoriti, ako upoznaju ono područje, koje se u psihologiji definira kao ličnost. Time će biti zadovoljena njihova znatiželja o normalnom i abnormalnom u čovjeka, o uzrocima svih šarolikosti svih osobina, o mogućima granicama veličine jedne ličnosti, ali i padovima i porazima do kojih se može stizati na razne načine.

Program temeljen i vezan uz ličnost najpotpunije će odgovarati na mnoga pitanja, koja postavljaju mladi ljudi na satovima redovne nastave i ostalim kontaktima, s obzirom na to da su gurnuti u neželjeno i nesretno doba, koje žele shvatiti i nadomjestiti.

Ličnost, određenje, moguća definicija.

Metode upoznavanja ličnosti.

Biološki i socijalni čimbenici u formiranju ličnosti.

Suvremene teorije formiranja ličnosti.

Razne teorije ličnosti izlagat će se na temelju referata i samostalnoga rada učenika. U sklopu programa treba posjetiti sve institucije, koje se bave čovjekovim duševnim životom i formiranjem, liječenjem ili preodgojem čovjeka.

Najraniju dob upoznati u vrtiću, kao i psihologiju djetinjstva i prvih sedam godina života. Korisno bi bilo posjetiti dom u Nazorovoj ulici, gdje odrastaju djeca bez roditeljske ljubavi. U osnovnoj školi se treba upoznati s metodama otkrivanja djece sa smetnjama u govoru, sluhu, kretanju, učenju i postupcima rada s njima. Posjetiti jednu ustanovu, koja se bavi delinkventima.

Obraditi kriminalnu osobu uz posjet ustanovi, koja se bavi proučavanjem, gonjenjem, kažnjavanjem i čuvanjem kriminalaca, a također i proučavanjem i izobrazbom kadrova koji će to biti u stanju sve obaviti (Fakultet za kriminalistiku u Šimunskoj cesti).

Treba posjetiti i psihijatrijske ustanove, koje liječe duševno bolesne osobe svih dobi, od dječje psihijatrije do gerijatrije (Centar za autizam, odjele za narkomaniju, alkohologiju i druge ovisnosti, itd.).

Analizirati neke istaknute osobe iz znanosti, umjetnosti, športa i politike, po izboru samih učenika, a putem njihova samostalnoga rada. Također obraditi neke čuvene a negativne osobe iz povijesti, književnosti i filma - opet po izboru učenika (Hitler, Staljin). Za referate koristiti knjige Dražena Neimarevića - Umjetnici tamnog sjaja i po knjizi Tragedija genija, o genijalnim slikarima, piscima - duševnim bolesnicima.

Na kraju upoznati se s metodama kojima raspolaže moderna psihološka znanost. Zato treba provesti testiranje inteligencije te rješavanje raznih testova ličnosti u užem smislu (neurotske crte itd.), a u Zavodu za profesionalnu orijentaciju treba vidjeti kako izgleda kompletna psihološka obrada prije odabira buduće profesije.

SOCIOLOGIJA

A. SVJETSKE RELIGIJE

I. CILJEVI I ZADAĆE PREDMETA:

Izborni predmet iz sociologije pod nazivom Svjetske religije predlaže se izvoditi u općim gimnazijama u jednoj godini. Cilj mu je proširivanje znanja i opće kulture iz područja religije i zadovoljenja duhovne radoznalosti učenika za objašnjenja i izvorišta pojedinih religija, s njihovom povezanošću u kulturnom okruženju u kojemu su nastale.

II. PROGRAMSKA GRADA

1. Hinduizam

- Razvoj hinduske religije,
- Hinduski bogovi,
- Osnovni pojmovi sadržaja hinduizma,
- Karma i dharma: hinduska etika,
- Hinduski kult i blagdani.

2. Religija Gurua, vjera Sihha

- Zlatni hram,
- Đainizam,
- Dainska vjerovanja,
- Hramovi i kućna svetišta.

3. Budizam

- Značenje Budhina nauka,
- Nirvana tamo gdje žudnja prestaje,
- Budhisti Zapada,
- Širenje budhizma.

4. Kineska religija

- Značenje kineske religije (osnovni pojmovi),
- Konfučijanizam,
- Mudraci kineske religije.

5. Japanska religija

- Šintoizam (osnovni pojmovi nauka),
- Šintoistički obredi,
- Japanski budhizam.